

Brussel, 29 januari 2019

Advies 2019/01

Uitgebracht op vraag van de minister van Zelfstandigen

Artikel 110,  1 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Halftijds pensioen

Het Comité brengt advies uit over verschillende ontwerp teksten die de invoering voorzien van een halftijds pensioen in de pensioenregeling voor zelfstandigen. Dit systeem moet de zelfstandige toelaten om het einde van de loopbaan op een flexibele manier te organiseren.

Tijdens het halftijds pensioen, zal de zelfstandige een deel van zijn reeds opgebouwd pensioenbedrag ontvangen, terwijl hij verder pensioenrechten opbouwt voor de beroepsactiviteit die hij nog blijft uitoefenen en waarvoor hij sociale bijdragen betaalt die berekend worden volgens aangepaste bijdrageregels. De omvang van de activiteit zal worden beperkt door een inkomensbegrenzing.

In zijn visietekst van 2017 gaf het Comité g af aan een systeem van halftijds pensioen een interessante piste te vinden en het idee hierachter te ondersteunen. Het Comité stelt vast dat het systeem zoals het advies wordt voorgelegd, op verschillende punten overeenstemt met de principes die het in deze visietekst vooropstelde. Het heeft niettemin een aantal opmerking bij dit voorstel. Het Comité :

- vreest dat de complexiteit  n het feit dat de toegangsvoorwaarden voor het deeltijds pensioen strenger zullen zijn dan die voor het vervroegd pensioen, het halftijds pensioen minder aantrekkelijk en toegankelijk zullen maken dan de bestaande regeling inzake het vervroegd pensioen;
- meent dat de beperking van de toegelaten activiteit via een inkomensbegrenzing verschillende nadelen heeft en moeilijk spoort met de idee van een deeltijds pensioen als instrument ter verhoging van de werkzaamheid
- meent dat de berekening van het halftijds pensioen in hoofde van een alleenstaande het systeem minder financieel aantrekkelijk of haalbaar zal maken voor zelfstandigen die gezinsleden ten laste hebben;
- stelt vast dat er geen enkele bijkomende financiering voorzien is voor het RSVZ om uitvoering te geven aan deze maatregel;
- benadrukt de noodzaak van een goede informatieverstrekking aan de zelfstandige over de toekenningsvoorwaarden voor het halftijds pensioen, de regels inzake toegelaten activiteit en de bijkomende pensioenrechten die men na de opname van het halftijds pensioen nog kan opbouwen.
- vraagt dat de datum van inwerkingtreding zo wordt bepaald, dat de pensioeninstellingen over voldoende tijd beschikken om maatregel grondig voor te bereiden en de burger correct en uitgebreid te informeren.

Het Comité wijst er verder op dat het opzet van de voorgestelde maatregel eerder beperkt is, zeker als men rekening houdt met de uitdagingen die gelden op het vlak van pensioenhervormingen en de daarmee verbonden problematiek van de eindloopbaanflexibiliteit. Het voorstel voorziet immers niets anders dan een alternatieve uittredeoptie aan zelfstandigen die reeds de mogelijkheid (zullen) hebben om hun pensioen voltijds op te nemen. Het Comité vraagt zich dan ook af of de meerwaarde van een systeem van halftijds pensioen - vooral wanneer dit zoals in het voorstel gekenmerkt wordt door strikte en complexe voorwaarden - , in verhouding staat tot de aanzienlijke beheerskosten en investeringen die nodig zijn voor de uitvoering ervan.

In het najaar van 2019 werden aan het ABC voor advies enkele ontwerp teksten voorgelegd die voorzagen in de invoering van een halftijds pensioen in de pensioenregeling voor zelfstandigen. Dit advies beschrijft de modaliteiten en de budgettaire impact van het voorstel en somt de bemerkingen op die het Comité heeft bij een regeling van halftijds pensioen, zoals deze werd uitgewerkt in de ontwerp teksten. Voor een ruimere beschouwing over een systeem van deeltijds pensioen in de zelfstandigenregeling, verwijst het Comité naar zijn visietekst die het hierover uitbracht in november 2017¹.

1 Voorstel

1.1 *Beginnel*

Het halftijds pensioen moet werkenden toelaten om het einde van hun loopbaan op een flexibele manier te organiseren. De invoering ervan kadert in de ruimere pensioenhervorming waarin het regeerakkoord van 2014 voorzagt.

Tijdens het halftijds pensioen, zal de zelfstandige een deel van zijn reeds opgebouwd pensioenbedrag ontvangen, terwijl hij verder pensioenrechten opbouwt voor de beroepsactiviteit die hij nog blijft uitoefenen. De omvang van de activiteit na de opname van het halftijds pensioen, zal worden beperkt door een begrenzing van de inkomsten die uit die activiteit mogen voortvloeien. Op deze inkomsten zal de zelfstandige sociale bijdragen moeten betalen, die berekend worden volgens aangepaste bijdrageregels.

1.2 *Toekenningsvoorwaarden*

Om een halftijds pensioen te kunnen genieten, zal de zelfstandige moeten voldoen aan bepaalde toekenningsvoorwaarden.

Eerst en vooral zal hij moeten voldoen aan de leeftijds- en loopbaanvoorwaarden die gelden voor het vervroegd pensioen², dan wel de wettelijke pensioenleeftijd moeten bereikt hebben.

Vervolgens zal hij gedurende de 4 kwartalen die voorafgaan aan de aanvraag tot toekenning van het halftijds pensioen, daadwerkelijk een beroepsbezigheid als zelfstandige³ moeten hebben uitgeoefend, waarvoor bijdragen verschuldigd zijn geweest die minstens gelijk waren aan de minimumbijdrage voor een zelfstandige in hoofdberoep^{4 5}.

---

¹ Deeltijds pensioen in het pensioenstelsel voor zelfstandigen. ABC visietekst van 24 november 2017.

² Vanaf 1 februari 2019, 60 jaar en 44 loopbaanjaren of 61 jaar en 43 loopbaanjaren of 62 jaar en 43 loopbaanjaren of 63 jaar en 42 loopbaanjaren.

³ Zelfstandige, helper, meewerkende echtgenoot of primo-starter

⁴ of daaraan gelijk geacht worden

⁵ In de praktijk zijn halftijdse pensioenen toegankelijk zijn voor zelfstandigen in hoofdberoep, voor zelfstandigen in bijberoep die ten minste op de minimumdrempel voor een hoofdactiviteit bijdragen, en voor meewerkende en primo-starters die dezelfde pensioenrechten als een zelfstandige krijgen als hun hoofdberoep, ondanks de betaling van lagere bijdragen.

Tot slot moet de zelfstandige zich ertoe verbinden om tijdens zijn halftijds pensioen een zelfstandige activiteit uit te oefenen en voor deze activiteit een inkomstengrens na te leven (zie punt 1.5). De halftijds gepensioneerde mag in de loop van zijn halftijds pensioen slechts in één enkele regeling actief zijn.

De zelfstandige, zal zijn aanvraag tot opname van een halftijds pensioen ten vroegste 6 maanden voorafgaand aan de ingang van dit pensioen kunnen indienen.

1.3 Bedrag van het halftijds pensioen

Hoewel hij in de loop van zijn halftijds pensioen slechts in een enkele regeling actief mag zijn (zie punt 1.2.), zal de zelfstandige een halftijds pensioenbedrag in meerdere pensioenregelingen tegelijk kunnen genieten (voor zover hij in elk van deze stelsels aan de loopbaanvoorwaarden voldoet).

Het bedrag van het halftijds pensioen (proportioneel of minimumpensioen⁶) zal worden berekend volgens de gebruikelijke berekeningsregels, maar vervolgens worden gehalveerd. Bovendien zal in de berekening van het halftijds pensioen steeds gebeuren in hoofde van een alleenstaande.

De halftijds gepensioneerde die voldoet aan de toekenningsvoorwaarden van de welvaartspremie zal recht hebben op de helft van dit bedrag. De halftijds gepensioneerde die voldoet aan de toekenningsvoorwaarden van de pensioenbonus zal dit bedrag integraal ontvangen.

1.4 Inkomstenbeperking

Aan de halftijds gepensioneerde zal een jaarlijkse inkomstengrens worden opgelegd. Deze grens zal overeenstemmen met de helft van het hoogste jaarinkomen dat door de zelfstandige wordt verworven tijdens de 10 jaar⁷ die voorafgaan aan de aanvraag tot toekenning van het halftijds pensioen⁸. Dit bedrag wordt geïndexeerd aan de spilindex op 1 januari van elk jaar.

Indien deze inkomensgrens lager is dan het dubbele van het plafond⁹ dat voorzien is in het kader van de toegelaten activiteit bij vervroegde pensionering¹⁰, dan wordt de inkomensgrens voor de halftijds gepensioneerde opgetrokken tot dat plafond.

---

⁶ De gebruikelijke regels voor de toekenning van het minimumpensioen zijn van toepassing. De zelfstandige moet twee derde van zijn volledige loopbaan (zelfstandige, werknemer en buitenland) hebben om recht te hebben op het minimumpensioen. De gebruikelijke regels van plafonnering en eenheid van loopbaan zullen ook van toepassing zijn.

⁷ Voor de laatste 2-3 jaar van activiteit wordt rekening gehouden met het laatst bekende definitieve beroepsinkomen. Op die manier weet de zelfstandige vanaf het begin van zijn deeltijds pensioen welke inkomensgrens hij niet mag overschrijden.

⁸ of de laatste ononderbroken periode van zelfstandige werkzaamheid, indien dit minder dan 10 jaar is

⁹ Dus 2 keer 6.538 EUR in 2019.

¹⁰ In geval van minder dan 45 loopbaanjaren.

Indien de zelfstandige de inkomstengrens niet naleeft, zullen de pensioenbedragen die tijdens het betrokken jaar werden toegekend, teruggevorderd¹¹ worden en zal hij voor dat jaar worden beschouwd als een zelfstandige in hoofdberoep. Eventueel zal er in dat geval dus ook een regularisatie van de bijdragen moeten gebeuren.

1.5 Bijdragebetaling en opening van sociale rechten

Tijdens zijn halftijds pensioen zal de zelfstandige sociale bijdragen verschuldigd zijn op de inkomsten die hij verwerft. De gebruikelijke percentages voor een zelfstandige in hoofdberoep (20,5 % en 14,16 %) zullen worden toegepast. Om rekening te houden met de inkomstengrens gelden aangepaste bijdragedrempels:

- de minimumdrempel zal overeenstemmen met de helft van de minimumdrempel voor een activiteit in hoofdberoep¹²,
- het intermediair plafond zal overeenstemmen met de helft van het tussenplafond voor een activiteit in hoofdberoep,
- het absoluut plafond zal onveranderd blijven.

In geval van begin van bezigheid zal de halftijds gepensioneerde bijdragen ten belope van 20,5 % van de minimumdrempel die geldt voor een halftijds gepensioneerde.

Zelfs als hij bijdragen betaalt die lager zijn dan de minimumbijdragedrempel voor een hoofdberoep, zal de halftijds gepensioneerde worden geacht een volledige bijdrage te hebben betaald en zal hij, in theorie (zie punt 1.7), dienovereenkomstig sociale rechten openen, met uitzondering van de pensioenrechten (zie punt 1.6).

1.6 Opbouw van pensioenrechten.

De opbouw van pensioenrechten tijdens het halftijds pensioen zal het voorwerp zijn van enkele specifieke regels.

Voor de controle van de loopbaanvoorwaarden zal elk kwartaal van activiteit integraal in aanmerking worden genomen. Voor de berekening van het minimumpensioen zal elk kwartaal van activiteit echter slechts voor de helft van een kwartaal gelden. Dit betekent dat een jaar van beroepsbezigheid slechts zal toelaten om 0,5/45e van het minimumpensioenbedrag op te bouwen.

Wat het proportioneel pensioen betreft, wordt de berekeningsmethode niet gewijzigd, maar wordt het eerste plafond voor de toepassing van de correctiecoëfficiënt, in tweeën gedeeld. In de praktijk zal het bedrag van het proportioneel pensioen echter worden verlaagd omdat de zelfstandige zal beperkt worden in de inkomsten die hij zal mogen verwerven en dus in de maximale pensioenrechten die hij zal kunnen opbouwen.

---

¹¹ Verjaringstermijn van drie jaar voor de terugvordering van onverschuldigd betaalde bedragen.

¹² Uitzondering: de minimumdrempel voor meewerkende echtgenoten blijft gelijk.

Het bedrag van het volledige rustpensioen¹³ zal dus uit twee delen bestaan:

- de pensioenrechten die werden opgebouwd voorafgaand aan de ingang van het halftijds pensioen, die berekend worden op grond van de gebruikelijke pensioenberekening en
- de pensioenrechten die werden opgebouwd tijdens het halftijds pensioen, die berekend worden zoals hierboven uiteengezet.

1.7 *Cumulatie met andere uitkeringen*

Elke cumulatie met een andere sociale uitkering of een ander wettelijk pensioen¹⁴ dan het halftijds pensioen¹⁵, zal verboden zijn. De zelfstandige zal bovendien van zijn halftijds pensioen enkel kunnen afzien om arbeidsongeschiktheidsuitkeringen te genieten. In de feiten zal de zelfstandige die halftijds gepensioneerd is dus uitsluitend rechten op pensioen (beperkte rechten), op geneeskundige verzorging en op arbeidsongeschiktheidsuitkeringen openen.

Daarnaast zal er nooit een pensioen aan het gezinsbedrag kunnen worden toegekend als de echtgenoot een halftijds pensioen geniet.

2 **Budgettaire impact**

2.1 *Implementatiekosten voor het RSVZ*

De invoering van het halftijds pensioen vergt van het RSVZ een aanpassing van bepaalde informaticaprogramma's, teneinde:

- een simulatietool "halftijds pensioen" in MyPension te kunnen creëren, zodat de burger over de noodzakelijke informatie beschikt om het einde van zijn loopbaan te plannen,
- de indiening van een aanvraag tot halftijds pensioen in het juiste stelsel mogelijk te maken via de toepassing pensioenaanvraag.be
- het berekenings- en toekenningsprogramma van het RSVZ voor de pensioenen van zelfstandige aan te passen, om zo (op basis van de nieuwe modaliteiten) de correcte berekening van het halftijds pensioen en van het volledige pensioen mogelijk te maken.

Het RSVZ heeft de kostprijs van deze wijzigingen geraamd.

---

¹³ Berekend in functie van de wetgeving die van kracht is op het ogenblik van de ingangsdatum van het volledige pensioen. Het verbod geldt enkel voor de pensioenen van de drie Belgische wettelijke pensioenstelsels

¹⁴ Het verbod geldt enkel voor de pensioenen van de drie Belgische wettelijke pensioenstelsels.

¹⁵ De pensioenen waarmee in dit verbod rekening wordt gehouden zijn: het volledige rustpensioen, het overlevingspensioen, het pensioen als feitelijk gescheiden echtgenoot, het pensioen van uit de echt gescheiden echtgenoot.

Tabel 1. Geraamde kostprijs 2019-2021 (bedragen aan het huidige indexcijfer)

	2019	2020	2021
Personeel (Informatica en business)	666.188,00	-	-
Informatica	2.635.021,00	527.004,00	527.004,00
Totaal	3.301.209,00	527.004,00	527.004,00

Bron : Pensioendienst RSVZ

Overigens mag men zich ingevolge de invoering van het halftijds pensioen verwachten aan een toename van het aantal informatievragen door de burgers. De bijkomende kost die dit met zich mee zal brengen voor het RSVZ is niet opgenomen in de raming.

2.2 Impact van de maatregel op het sociaal statuut van de zelfstandigen

Het Actuarieat van de DG Zelfstandigen heeft de impact van de maatregel op het sociaal statuut van de zelfstandigen geraamd. Daarbij is vertrokken van de aanname dat, in vergelijking met de huidige situatie:

- een deel van de zelfstandigen het halftijds pensioen zal verkiezen boven de uitoefening van een voltijdse activiteit (1.026 zelfstandigen, of 25% van de 4.102 zelfstandigen die recht hebben op een vervroegd pensioen maar dit niet zullen opnemen in 2020) en
- een deel van de zelfstandigen het halftijds pensioen zal verkiezen boven het klassieke vervroegd rustpensioen (670 zelfstandigen, of 10% van de 6.710 zelfstandigen die hun vervroegd pensioen zouden opnemen in 2020 indien het vervroegd pensioen niet zou bestaan).

Voor elk van deze twee groepen is de impact op het sociaal statuut verschillend. In vergelijking met de huidige situatie zal de eerste groep zijn beroepsactiviteit verminderen en in ruil daarvoor een deel van zijn pensioenbedrag ontvangen. Dit zal resulteren:

- in een verlies aan sociale bijdragen tijdens de periode van halftijds pensioen,
- in een stijging van de pensioenuitgaven tijdens de periode van halftijds pensioen,
- in een daling van de pensioenuitgaven na de opname van het volledige pensioen.

In vergelijking met de huidige situatie zal de tweede groep zijn beroepsactiviteit voortzetten en de opname van het volledige pensioen uitstellen. Dit zal resulteren:

- in een winst aan sociale bijdragen tijdens de periode van halftijds pensioen,
- in een daling van de pensioenuitgaven tijdens de periode van halftijds pensioen,
- in een stijging van de pensioenuitgaven na de opname van het volledige pensioen.

Na berekening en combinatie van al deze effecten komt de actuaris van de DG Zelfstandigen tot een totale kostprijs van 0,6 miljoen euro in stationaire periode (vanaf 2062).

Tabel 2. Impact van de invoering van het halftijds pensioen op het sociaal statuut der zelfstandigen

Jaar	Pensioenuitgaven Vóór 65 jaar (A)	Pensioenbesparingen Vanaf 65 jaar (B)	Winst bijdragen (C)	Totale kostprijs (A-B-C)
2020	356.544 EUR	0 EUR	-93.275 EUR	449.819 EUR
2021	1.061.867 EUR	0 EUR	-279.825 EUR	1.341.692 EUR
2022	1.384.852 EUR	17.983 EUR	-323.836 EUR	1.690.705 EUR
2023	1.163.999 EUR	53.751 EUR	-164.448 EUR	1.274.696 EUR
2024	841.516 EUR	100.107 EUR	22.166 EUR	719.244 EUR
2025	710.456 EUR	146.949 EUR	98.656 EUR	464.851 EUR
2030	710.456 EUR	122.767 EUR	98.656 EUR	489.033 EUR
2035	710.456 EUR	80.295 EUR	98.656 EUR	531.505 EUR
2040	710.456 EUR	44.947 EUR	98.656 EUR	566.854 EUR
2045	710.456 EUR	19.669 EUR	98.656 EUR	592.131 EUR
2050	710.456 EUR	6.226 EUR	98.656 EUR	605.574 EUR
2062	710.456 EUR	1.105 EUR	98.656 EUR	610.695 EUR

Bron: DG Zelfstandigen – FOD Sociale Zekerheid

In zijn raming benadrukt het Actuarieat dat de budgettaire impact van een dergelijke maatregel sterk zal afhangen van het aandeel zelfstandigen dat de voorkeur geeft aan een halftijds pensioen boven andere eindeloopbaanopties (vervroegd pensioen of voortzetting van een beroepsactiviteit).

3 Advies van het Comité

Het Comité neemt kennis van het voorstel tot invoering van een halftijds pensioen in de pensioenregeling voor zelfstandigen.

In zijn visietekst van 2017 gaf het Comité aan een systeem van halftijds pensioen een *interessante piste* te vinden omdat het :

- i) mensen¹⁶ de gelegenheid geeft om het einde van hun loopbaan in zekere mate op een flexibele wijze te organiseren en
- ii) op die manier kan bijdragen tot een verhoging van werkzaamheid bij ouderen¹⁷.

Het Comité stelt vast dat het systeem van halftijds pensioen zoals het ter advies wordt voorgelegd, op verschillende punten overeenstemt met de principes die het in deze visietekst had vooropgesteld. Het voorstel wijkt echter op *twee belangrijke punten* af van de visietekst, nl. voor wat betreft:

- de toegang tot het systeem en,

¹⁶ in antwoord op een (verdere) verstrenging en/of afbouw van systemen van vervroegde uitrede

¹⁷ Omdat het halftijds pensioen mensen op latere leeftijd toelaat om hun activiteit op een minder intensieve manier te blijven uitoefenen, kan het hen immers stimuleren om hun activiteit voort te zetten voorbij de leeftijd waarop ze anders misschien met (vervroegd) pensioen zouden gaan.

- de verderzetting van de beroepsactiviteit na de gedeeltelijke opname van het pensioen.

Verder plaatst het Comité vraagtekens bij de *vervangingsratio van een alleenstaande* (60%) die zal worden gebruikt bij de berekening van het halftijds pensioen.

Tot slot meent het Comité dat men bij de invoering van een systeem van halftijds pensioen oog zou moeten hebben voor de *administratieve en budgettaire impact* ervan, alsook rekening zou moeten houden met de *aanzienlijke voorbereidingstijd* die dit vergt voor de *uitvoeringsorganisaties*.

3.1 Toegang tot het systeem

In zijn visietekst toonde het Comité er zich voorstander van om de *toegang tot het deeltijds pensioen te regelen via de leeftijds- en loopbaanvoorwaarden*. Het stelde een minimale leeftijdsgrens van 60 jaar voor, gecombineerd met soepelere loopbaanvoorwaarden dan deze die gelden voor het vervroegd pensioen. Voor het Comité moet een systeem van deeltijds pensioen immers ook een uitkomst kunnen bieden aan zelfstandigen die niet (langer) voldoen aan de loopbaanvoorwaarde voor uittrede via het vervroegd pensioen, of die omwille van een tanende activiteit moeite hebben om hun zelfstandige beroepsbezigheid onverminderd verder te zetten tot aan de wettelijke pensioenleeftijd dan wel tot aan de leeftijd waarop het (vervroegd) pensioen mogelijk is. Het deeltijds pensioen zou in deze benadering dus, naast een instrument tot flexibilisering, ook een begeleidende maatregel vormen voor de stelselmatige verhoging van de pensioenleeftijd.

Het halftijds pensioen zoals het werd uitgetekend in het voorstel, zal men echter maar kunnen opnemen vanaf het moment waarop een vervroegd pensioen kan worden genoten of vanaf de pensioenleeftijd. Hierdoor *mist de maatregel dit begeleidend karakter*.

Het Comité vreest bovendien dat het geheel aan *bijkomende voorwaarden* het systeem in de praktijk *complex* zullen maken. Zo zal ook verlangd worden van diegene die een deeltijds pensioen wenst op te nemen, dat de beroepsbezigheid die hij na de opname van het pensioen verderzet, *i)* een zelfstandige activiteit is *ii)* waarvoor bijdragen worden betaald die minstens gelijk zijn aan de helft minimumbijdragen van een zelfstandige in hoofdberoep, maar *iii)* waarvan de inkomsten een bepaalde grens niet overschrijden. Het Comité wijst er in dit verband overigens op, het een *te beperkende voorwaarde* te vinden dat de beroepsactiviteit die men tijdens het halftijds pensioen uitoefent, van *zelfstandige aard* moet zijn.

Bovendien wordt van de zelfstandige verlangd dat hij gedurende de 4 kwartalen voorafgaandelijk aan de aanvraag tot toekenning van het halftijds pensioen, daadwerkelijk een beroepsbezigheid als zelfstandige heeft uitgeoefend. Het Comité merkt hierbij op dat zelfstandigen die aan de gevraagde leeftijds- en loopbaanvoorwaarden voldoen, maar zich aan het einde van hun loopbaan in een periode van arbeidsongeschiktheid bevinden, hierdoor van het halftijds pensioen uitgesloten blijven. Nochtans meent het Comité dat de toegang tot het halftijds pensioen in bepaalde van deze situaties activerend zou kunnen werken. Het zou sommige van deze zelfstandigen kunnen toelaten over te gaan tot een gedeeltelijke hervatting van hun beroepsactiviteit, waar zij in andere omstandigheden arbeidsongeschikt zouden blijven

tot aan de opname van hun (vervroegd) pensioen. Het Comité is dan ook van oordeel dat een *tijdvak van arbeidsongeschiktheid niet per definitie een uitsluitingsvoorwaarde* zou mogen vormen voor een gedeeltelijke opname van het rustpensioen.

Het Comité begrijpt daarnaast niet waarom de betrokkene voorafgaandelijk aan de aanvraag niet in een ander statuut beroepsactief mag zijn geweest, bijvoorbeeld dat van een werknemer.

De *complexiteit* en het feit dat de *toegangsvoorwaarden* voor het deeltijds pensioen strenger zullen zijn dan die voor het vervroegd pensioen, zou er volgens het Comité toe kunnen leiden dat het *deeltijds pensioen de facto minder aantrekkelijk en toegankelijk zal zijn voor de zelfstandige dan de bestaande regeling inzake het vervroegd pensioen*. In dat geval rijst de vraag of de maatregel in de praktijk effectief zal leiden tot meer eindeloopbaanflexibiliteit en een verhoogde werkzaamheid aan het einde van de carrière.

3.2 Omvang van de activiteit na opname halftijds pensioen

In zijn visienota stelde het Comité dat een systeem van deeltijds pensioen niet bedoeld is voor zelfstandigen die hun activiteit volledig stopzetten. De verplichting in het voorgestelde systeem om een zelfstandige activiteit uit te oefenen, is hiermee in lijn.

Omgekeerd stelde het Comité ook dat een systeem van deeltijds pensioen gericht moet zijn op zelfstandigen die hun persoonlijke beroepsactiviteit substantieel verminderen of recent verminderd hebben. Het kan dus niet de bedoeling zijn dat de zelfstandige zijn pensioen gedeeltelijk opneemt en zijn zelfstandige activiteit onverminderd verderzet.

Traditioneel tracht men de cumulatie van een uitkering (in dit geval een halftijds pensioen) met een beroepsactiviteit te reguleren via een *systeem van toegelaten activiteit*. Het Comité wees in het verleden echter reeds op de *bependingen* van een dergelijk systeem in het zelfstandigenstelsel.

Omdat het bij zelfstandigen onmogelijk is om de begrenzing van de toegelaten activiteit af te dwingen via een controle op de gepresteerde arbeidstijd, gebeurt de begrenzing meestal – zoals ook in dit voorstel – door het opleggen van een inkomensplafond. Het nadeel van deze werkwijze is dat:

- het niet evident is dat de door de zelfstandige verworven inkomsten een goede graadmeter vormen voor de omvang van gepresteerde zelfstandige activiteit.
- het voor de zelfstandigen niet evident is te weten welke inkomsten in het kader van de toegelaten activiteit in rekening worden gebracht en/of is het niet vanzelfsprekend om met de inkomensgrenzen om te gaan en de omvang van hun activiteit hierop af te stemmen
- een controle op de toegelaten activiteit via een begrenzing van de inkomsten altijd een post factum controle is. Dit betekent dat de overschrijding van de toegelaten grens zal leiden tot een herziening van de bijdragen en tot een herziening en zelfs terugvordering van pensioenbedragen met de nodige, bijkomende, administratieve lasten.

Het Comité is bovendien van mening dat een systeem van toegelaten activiteit gebaseerd op inkomensgrenzen, moeilijk spoort met de idee van een deeltijds pensioen als instrument ter verhoging van de werkzaamheid. Men wil mensen immers langer beroepsactief houden maar terzelfdertijd dreigt de (te sterke) beperking van de toegelaten inkomsten ter zake ontmoedigend te werken.

In zijn visienota onderstreepte het Comité verder ook dat, indien men toch opteert voor een systeem van toegelaten activiteit, men ervoor moet zorgen dat het systeem - zowel voor de zelfstandige als voor de uitvoeringsinstellingen - *zo eenvoudig en transparant mogelijk van opzet* is. Voor het Comité voldoet een regeling waarbij de omvang van de toegelaten activiteit wordt bepaald aan de hand van een individuele inkomensgrens (en dus verschillend is naargelang de individuele situatie), niet aan deze voorwaarde. Elke halftijdse gepensioneerde zelfstandige zal in dergelijk systeem een ander plafond moeten naleven, dat bovendien als gevolg van indexering kan verschillen van jaar tot jaar.

Voor wat het bepalen van de individuele inkomensgrens betreft, is het Comité – vanuit koopkrachtoverwegingen - overigens van mening dat de individuele jaarinkomens van de zelfstandige eerst zouden moeten worden gecorrigeerd voor conjunctuurschommelingen, vooraleer op basis hiervan het hoogste inkomen kan worden vastgesteld¹⁸. D.w.z. dat de inkomens eerst zouden moeten worden geherwaardeerd naar het jaar van de pensioenaanvraag¹⁹ vooraleer het hoogste bedrag vast te stellen (en niet omgekeerd, zoals het voorstel bepaalt).

Gegeven de vaststelling dat de men in de ambtenaren- en werknemersregeling voor de bepaling van de toegelaten activiteit niet zal werken met een inkomensgrens maar met een beperking van het aantal arbeidsuren, stelt er zich op dit vlak volgens het Comité tot slot mogelijk ook een probleem van ongelijke behandeling tussen de verschillende stelsels.

3.3 Verandering van activiteit na ingang van het deeltijds pensioen

Het Comité merkt op dat de zelfstandige na de ingang van het deeltijds pensioen als zelfstandige zijn activiteit moet verder zetten. Indien hij beroepsactief zou blijven, maar in een ander statuut, bijvoorbeeld dat van werknemer, wordt het deeltijds pensioen stop gezet.

Het Comité vindt het echter vooral belangrijk dat de personen die en deeltijds pensioen opnemen, verder beroepsactief blijven. Het statuut (zelfstandige, werknemer of ambtenaar) waarin zij dat doen, is niet zo belangrijk. Het Comité pleit er dan ook voor om deze bepaling aan te passen.

---

¹⁸ Men zou dus moeten kijken naar het hoogste inkomen van de laatste tien jaar in reële, in plaats van in nominale termen

¹⁹ en dus uitgedrukt in constante prijzen

3.4 Berekening van het deeltijds pensioen

Het Comité merkt op dat de *berekening* van het halftijds pensioen steeds zal gebeuren in *hoofde van een alleenstaande*. Dit betekent dat bij de bepaling van het bedrag van het deeltijds pensioen per definitie een vervangingsratio van 60% zal worden gehanteerd, ongeacht de betrokkene personen ten laste heeft of niet. Voor individuen met gezinslast is dat een beduidend lager percentage dan de 75%, die vandaag wordt toegepast bij de berekening van het volledige rustpensioen. In plaats van 50% zullen zij slechts 40% van hun volledig pensioen ontvangen. Het Comité wijst er op dat deze berekeningsregel het systeem van halftijds pensioen in de praktijk *minder financieel aantrekkelijk of haalbaar* zal maken voor zelfstandigen die gezinsleden ten laste hebben. Daarom pleit het ABC ervoor om hen de helft van het gezinspensioen toe te kennen.

3.5 Budgettaire impact van de maatregel

Uit de ramingen van het RSVZ blijkt dat de invoering van het halftijds pensioen een aanzienlijke implementatiekost vergt van het RSVZ. Het Comité stelt vast dat er vooralsnog geen bijkomende middelen voorzien zijn voor de instelling om deze bijkomende kost te ondervangen. Het RSVZ geeft aan dat het zonder dergelijke bijkomende financiering, nagenoeg onhaalbaar zal zijn om uitvoering te geven aan de maatregel.

3.6 Informatieverstrekking

Het Comité benadrukt verder nog dat het, gezien de complexiteit van het systeem, van essentieel belang is om zelfstandigen *voldoende te informeren* over de toekenningsvoorwaarden voor het halftijds pensioen, de regels inzake toegelaten activiteit en de bijkomende pensioenrechten die men na de opname van het halftijds pensioen nog kan opbouwen. Idealiter zou in MyPension een module worden opgenomen aan de hand waarvan zelfstandigen de impact van het halftijds pensioen op hun volledige pensioen zouden kunnen simuleren. Op die manier worden zij in staat gesteld om weloverwogen keuzes te maken voor wat betreft hun eindeloopbaanplanning.

3.7 Inwerkingtreding

De invoering van het halftijds pensioen vergt van de pensioeninstellingen een aanzienlijk voorbereidingstraject, zowel op administratief en informatica-technisch vlak als inzake informatieverstrekking naar de burger (cf. supra). Gegeven de veronderstelde doorlooptijden, is het weinig waarschijnlijk dat de instellingen deze voorbereidende werkzaamheden tijdig afgerond kunnen krijgen opdat de maatregel volledig uitvoerbaar én met de voldoende informatieverstrekking aan de burger, in werking kan treden op 1 januari 2020. Het Comité vraagt dan ook dat de datum van inwerkingtreding zo wordt bepaald, dat de pensioeninstellingen *over voldoende tijd beschikken om maatregel grondig voor te bereiden en de burger correct en uitgebreid te informeren*.

3.8 Samenvattende beschouwing

In zijn visietekst van 2017 gaf het Comité aan een systeem van halftijds pensioen een interessante piste te vinden. Het Comité ondersteunt inderdaad het idee hierachter.

Het Comité heeft echter verschillende opmerkingen, zoals hierboven geformuleerd, op het een voorstel tot invoering van een regeling van halftijds pensioen zoals het voor advies aan het Comité werd voorgelegd.

Het Comité wijst er eveneens op dat het opzet van de maatregel eerder beperkt is, zeker als men rekening houdt met de uitdagingen die gelden op het vlak van pensioenhervormingen en de daarmee verbonden problematiek van de eindeloopbaanflexibiliteit. Het voorstel voorziet immers niets anders dan een alternatieve uitreideoptie aan zelfstandigen die reeds de mogelijkheid (zullen) hebben om hun pensioen voltijds op te nemen. Aan andere noden inzake eindeloopbaanflexibiliteit of aan de flexibiliteitsbehoeften van oudere zelfstandigen die nog niet aan de voorwaarden voor (vervroegde) pensionering voldoen, komt het voorstel niet tegemoet.

Het Comité merkt bovendien op dat de voorwaarden om van deze alternatieve optie gebruik te kunnen maken, veel complexer zijn en in sommige opzichten voor meer onzekerheid zorgen dan de bestaande opties, wat de aantrekkelijkheid van het systeem mogelijk ernstig zal beperken.

Het Comité vraagt zich dan ook af of de meerwaarde van een systeem van halftijds pensioen - vooral wanneer dit zoals in het voorstel gekenmerkt wordt door strikte en complexe voorwaarden - , in verhouding staat tot de aanzienlijke beheerskosten en investeringen die nodig zijn voor de uitvoering ervan.

Voor het Comité kan het voorgelegde voorstel inzake het halftijds pensioen dan ook niet anders dan beschouwd worden als een eerste stap in de richting van meer eindeloopbaanflexibiliteit, die op zijn beurt deel zou moeten uitmaken van een ruimer en coherent pensioenbeleid.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op ... 2019 :

Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter

Overzicht stelselkenmerken rust- en vervroegd pensioen en uitgangspunten en stelselkenmerken voorstel deeltijds pensioen

		Rustpensioen ²⁰		Vervroegd pensioen		Deeltijds pensioen	
Toegangsvoorwaarden	Leeftijd	Loopbaan	Leeftijd	Loopbaan	Leeftijd & Loopbaan	Andere	
(anno 2017)	65 jaar	-	60 jaar 61 jaar 62,5 jaar	43 jaar 42 jaar 41 jaar	vanaf de datum waarop een vervroegd pensioen kan worden genoten of vanaf de pensioenleeftijd	<ul style="list-style-type: none"> Verdere uitoefening van een beroepsactiviteit als zelfstandige, weliswaar met een beperking van de beroepsinkomsten (cf. infra)Uitoefening van een beroepsbezigheid als zelfstandige waarvoor bijdragen werden betaald die minstens gelijk zijn aan de minimumbijdragen van een zelfstandige in hoofdberoep of geacht worden het te zijn tijdens de vier kwartalen die het kwartaal voorafgaan in de loop waarvan de aanvraag om een halftijds pensioen werd ingediend. <ul style="list-style-type: none"> Geen cumulatie met een rustpensioen ten laste van een andere pensioenregeling. 	
Pensioen bij opname							
<ul style="list-style-type: none"> Pensioenberekening 	Proportioneel pensioen in functie van het aantal gepresteerde of gelijkgestelde loopbaanjaren OF Minimumpensioen (als voldaan is aan de voorwaarden)	Proportioneel pensioen in functie van het aantal gepresteerde of gelijkgestelde loopbaanjaren OF Minimumpensioen (als voldaan is aan de voorwaarden)	Proportioneel pensioen in functie van het aantal gepresteerde of gelijkgestelde loopbaanjaren OF Minimumpensioen (als voldaan is aan de voorwaarden) met volgende specificatie : <ul style="list-style-type: none"> het product van de vermenigvuldiging van het forfaitair bedrag van het minimumpensioen en de loopbaanbreuk wordt gehalveerd het gebruikte forfaitaire minimumbedrag is steeds dat voor een alleenstaande 	Proportioneel pensioen in functie van het aantal gepresteerde of gelijkgestelde loopbaanjaren met volgende specificatie : <ul style="list-style-type: none"> toepassing van het berekeningspercentage voor een alleenstaande, ongeacht de betrokkene wel of geen persoon ten laste heeft het resultaat van de berekening wordt gehalveerd 			
<ul style="list-style-type: none"> Actuariële correctie 	Nee		Nee				
<ul style="list-style-type: none"> Cumulatie met vervangingsinkomen 							Cumulverbod met uitkeringen maar de zelfstandige beschikt over de mogelijkheid om aan zijn halftijds pensioen te verzaken om een beroep te kunnen doen op arbeidsongeschiktheidsuitkeringen

²⁰ Zuivere loopbaan als zelfstandige en abstractie makend van (combinatie met) overlevingspensioen of overgangsuitkering

Activiteit na opname pensioen			Uitgangspunten
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Omvang</i> 	Onbepakt	+ 45 loopbaan jaren : onbepakt - 45 loopbaan jaren : begrensd - zonder ktl : 6,285 EUR - met ktl : 9,4277 EUR Sanctie bij overschrijding grens	Beperking op basis van een inkomenscriterium : het gaat om een individuele inkomensgrens waarvan het bedrag overeenstemt met de helft van het bedrag van de hoogste beroepsinkomsten die de zelfstandige behaald heeft in een (ononderbroken) periode van 10 jaar voorafgaand aan het jaar in de loop waarvan de aanvraag om een halfjuids pensioen werd ingediend. Dit hoogste inkomensbedrag wordt gehelwaardeerd aan de spilindex die van toepassing is op het moment van de pensioenaanvraag. Beperking van de aard van de activiteit : de uitgeoefende activiteit na de opname van het halfjuids pensioen moet een zelfstandige activiteit zijn.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Sociale bijdragen</i> 	Inkomen < 2.942,03 EUR : geen Inkomen dat 57.415,67 EUR niet overschrijdt : 14,7% Inkomen 57.415,67 < 84.612,53 EUR : 14,16%	Inkomen < 2.942,03 EUR : geen Inkomen dat 57.415,67 EUR niet overschrijdt : 14,7% Inkomen 57.415,67 < 84.612,53 EUR : 14,16%	Bijdragedrempels : <ul style="list-style-type: none"> ▪ Minimumdrempel : gehalveerd minimumbedrag voor zelfstandige in hoofdberoep ▪ Tussendrempel : gehalveerd bedrag tussendrempel voor zelfstandige in hoofdberoep ▪ Maximum : idem als bedrag zelfstandige in hoofdberoep Bijdragepercentages : idem als zelfstandige hoofdberoep <ul style="list-style-type: none"> ▪ < Tussendrempel halfjuids pensioen : 20,5% ▪ Tussendrempel halfjuids pensioen < Maximum : 14,16% Specifieke bepalingen voor sommige categorieën zoals meewerkende echtgenoten, begin van bezigheid, etc.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Pensioenopbouw</i> 	Nee	Nee	Ja Proportioneel pensioen : <ul style="list-style-type: none"> ▪ de opgebouwde pensioenrechten worden beperkt als gevolg van de begrenzing van de toegelaten inkomsten ▪ halvering van de berekeningsdrempels Minimumpensioen: <ul style="list-style-type: none"> ▪ elk kwartaal van de tewerkstelling is een half kwartaal waard voor de berekening van het bedrag van het minimumpensioen (1 jaar tewerkstelling = 0,5/45e van het bedrag van het minimumpensioen). ▪ voor de controle van de loopbaanvoorwaarden telt 1 kwartaal van activiteit in zijn volledigheid.

